

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I. & II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

providentia cohaereant. Eo enim dato, planè divina praescientia fatalem quandam necessitatem imponeret effectibus omnibus, simpliciterque tolleret arbitrij libertatem, ut Caietanus bene argumentabatur. At res non illo modo sese habet: quare nullam vim rationes Caietani habent.

QVÆSTIO XXIII.

De praedestinatione.

ARTICVLVS I. & II.

Quid sit praedestinatio.

DISPVATIO I.

QUOD praedestinatio, ut iam ostendimus, sit quasi pars quadam divina providentia subiecta, merito D. Thomas cum tractatione de providentia dispositionem praedestinationis coniungit. Fundamenta totius huius de praedestinatione & reprobatione tractationis iacta sunt quaest. 1. 4. artic. 8. & 13. (praesertim in concordia) q. 19. artic. 6. & quaest. praecedente artic. 1. & 4. quare ea omnia ante oculos sunt habenda, ut legitima praedestinationis ac reprobationis ratio intelligi possit, quæ & diuina maiestate ac bonitate sit digna, & cum sacris Scripturis consentiat, neque iis, quæ vel de diuina gratia, vel de libertate arbitrij nostri, artic. 13. citato demonstrata sunt, prauidicium aliquod inferri videatur. Quod si, ut diuino freti auxilio speramus, ira diuinam praedestinationem & reprobationem exposuerimus, ut cum praedictis omnibus consentire perspicitur, non alio credo egebinus testimonio, ut veritatem nos esse assequutos intelligatur.

Praedestinatio est confirmatio.

Praedestinationem esse, qua ij, qui vitam æternam consequuntur ad id ipsum ex æternitate à Deo sunt destinati, ex sacris Scripturis notissimum est. Ad Rom. 8. *Quos praesciuit & praedestinavit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & iustificavit: quos autem iustificavit, illos & glorificavit.* Ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in caritate, qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum.* Ve verò quid praedestinatio sit intelligatur à nominis significatione, exordium sumendum est.

Praedestinatio unde dicitur.

Praedestinatio ex, præ, quod antecessorem quandam significat, & destino, componitur: verbum autem, *destino*, non solum in Scripturis sanctis, sed etiam apud prisca Latinos, duobus modis accipi solet. Uno, pro eo quod est mittere: unde 1. Mach. 1. *Destinavit aliquos de populo, & abierunt ad Regem.* Suetonius in vita Galbae, cap. 16. *Praetorianos cum mandatis ad Imperatorem destinavit.* Altero verò modo pro eo quod est, statuere, definire, & ordinare. Quæ acceptio apud Latinos autores profanos, & in divinis literis est frequentior. Unde 2. Machab. 6. de Eleazaro dicitur. *Destinavit non admittere illicita propter viam amorem.* 2. ad Corinthi. cap. 9. *Pro ut unusquisque destinavit in corde suo.* Tullius item de officiis. *Cum coram alteri Dionysius diem necis destinasset.* Imò prior vocabuli acceptio ex posteriore derivata est: etenim, qui mittuntur, prius destinantur, ut eant.

Quomodo dicitur.

Diuis ergo Thomas hoc loco, Durandus in 1. dist. 40. q. 1. Driedo de concordia liberi arbitrij &

A praedestinationis, cap. 1. & alij simientes verbum, *destinare*, in prima acceptione, praedestinationem dicunt esse, rationem transmissionis creaturae rationalis in sempiternam beatitudinem. Dicunt namque, *destinare*, idem esse atque transmittere, praedestinationem idem atque transmissionem: quando autem res aliqua eo peruenire debet, quod ex solis suis viribus deuenire non potest, necesse est, ut directa ab alio eo transmittatur: quo pacto sagitta directa à sagittario peruenit ad scopum. Quia ergo simili modo creatura intellectu praedita solis suis viribus deuenire nequit in sempiternam felicitatem, utpote finem supernaturalem, sed auxilio indiget supernaturali ac diuino, deductio, perductioque illius per auxilia diuina in beatitudinem, dicitur in hac acceptione destinatio, hoc est transmissio in beatitudinem. Ratio autem auxiliorum & mediocrum, quibus transmittenda est, ex æternitate existens in Deo cum proposito mandandi eam executioni, propter antecessorem illam, appellatur praedestinatio eiusdem creaturae in beatitudinem.

Alij verò iuxta posteriorem verbi, *destino*, acceptionem, volunt praedestinationem significare praedestinationem ac praedestinationem, qua Deus ex æternitate aliquibus creaturis intellectu praeditis ea media conferte constituit, quibus in vitam æternam venient. Ita, praeter Caietanum in illud ad Rom. 8. *Quos praesciuit & praedestinavit.* Albertum Pighium lib. 8. de libero arbitrio, cap. 2. & plerosque alios, Hieronymus in prioribus Commentariis in illud ad Ephesios 1. *Qui praedestinavit nos in adoptionem, &c.* Vbi praedestinare ait esse *praedestinare*. Et Augustino, aut quicumque alius eius operis autor, Hypognot. lib. 6. *Praedestinatio*, inquit, *à providendo vel praordinando futurum aliquid dicitur.* Et infra. *Quod ergo bonum est praescientia praedestinavit, id est, priusquam sit in re praordinavit.* Consentit etiam Scriptura sacra non solum Actorum 13. Vbi praedestinati appellantur praordinati in vitam æternam, *Crediderunt*, ait Lucas, *quorumque erant praordinati in vitam æternam.* sed etiam quoniam, vbi ad Rom. 8. & ad Ephes. 1. interpres Latinus transfert, *praedestinavit*. Graecè habetur *προορίζω* à verbo *προορίζω* quod est praedestinatio, praefinitio, praedetermino.

Licet autem ex accommodatione vsus, Dei praedestinatio à Theologis, imò & ab Scriptura sacra usurpetur pro sola æterna Dei praedestinatione, quæ rebus mente praeditis exhibere constituit media, quibus in vitam æternam perueniunt, quo pacto etiam à nobis in sequentibus vsurpabitur: vocabulum tamen secundum se latius patet: unde à Patribus aliquando accipitur pro quacumque Dei praedestinatione. Quod fit, ut Augustinus Hypognot. lib. 6. & 15. de civitate Dei, cap. 1. & lib. 21. cap. 4. Fulgentius lib. 1. ad Monimum, ac alij praedestinationem reprobatorum in supplicium æternum, propter ipsorum peccata praevia, praedestinationem ad supplicium appellent. De praedestinatione etiam Sanctorum, cap. 10. praedestinationem comprehendunt quaecumque gratiam, aut donum, appellat Augustinus praedestinationem: atque hoc tantum inter gratiam & praedestinationem interesse, quod *praedestinatio est gratia preparatio: gratia vero est iam ipsa donatio.* Denique Hypognot. lib. 6. eius operis autor praedestinationem cuiusque boni appellat praedestinationem, & ferè eodem modo loquitur Damascenus secundo libro fidei orthodoxæ, cap. 30. tamen illud solum dicat Deum praedestinare, ac praedestinare, quod vult sine vlla dependentia à libero arbitrio creato. Id namque, quod in potestate arbitrij

Praedestinatio accipitur alicubi apud Patres.

arbitrij creati Deus collocavit, ait eo loco, *Deum præfere quidem an sit, vel non sit futurum: non tamen prædefinire ac prædestinare, quasi scilicet sine illa dependentia à creato arbitrio id velit, vllamve arbitrio imponat necessitatem.*

Prædestinationis præfere sumpta varia definitio.

Prædestinatio igitur præfere sumpta variè definiti solet. A D. Thoma hoc loco artic. 1. dicitur esse, *ratio transmissionis creatura rationalis in vitam æternam.* Transmissionem intellige, quæ re ipsa impleatur: ad quod necessarium est, ut ratio illa adiunctum habeat propositum conferendi media, quibus talis creatura beatitudinem consequatur. In secundo articulo hanc aliam innuit definitionem, *est ratio ordinis creaturae mente prædite in vitam æternam: intellige similiter, assequendam.* Ab Augustino libro de bono perseverantiae, cap. 14. definitur, *esse præscientia & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur.* Ab aliis verò definitur, *Preparatio gratiæ in præfenti, & gloria in futuro.*

Germana definitio.

Aptius tamen, ut credo, ita definiti poterit. Prædestinatio, est ratio ordinis, seu mediorum in Deo, quibus prævidet creaturam rationalem perducendam in vitam æternam cum proposito eundem ordinem exequendi. Etenim prædestinatio, ex Diuo Thoma hoc loco, & communi Theologorum sententia, quoad id, quod habet tam ex parte intellectus, quam voluntatis diuinæ, quasi pars quadam est diuinæ providentiæ subiecta: modò tamen spectetur ex parte obiecti. Diuina namque providentia circa omnes res versatur: prædestinatio verò solum est circa mente præditas, quæ solæ beatitudinis sunt capaces. Providentia rursus cõparatione quorumcumque finium cernitur: prædestinatio verò solum cõparatione beatitudinis supernaturalis. Quia verò Deus circa reprobos etiam suam habet providentiam, non solum, quia ob fines congruos permittit peccata, quæ prævidet reprobis libertate, & perueritate esse futura, eaque, ut æquitas iustitiæque ipsius postulat, vult etiam ob fines optimos punire, in quibus omnibus ratio providentiæ cernitur, sed etiam, quia sicut voluntate conditionata, seu antecedente, vult creaturas omnes mente præditas salvas fieri, quem ob finem omnes conditæ sunt, ut quæst. 19. artic. 6. ostensum est: ita quoque circa omnes providentiam exercet cõparatione beatitudinis supernaturalis, ex sua parte executioni mandans media, quibus ad beatitudinem pervenire nisi per ipsos, aut, quoad Adami posterios, per primum parentem, & ceterum uniuersis (maximè quoad eos, qui ad vsum rationis non perveniunt) non statet, ut quæstione præcedente artic. 1. explicatum est. Quia, inquam, cõparatione creaturarum omnium mente præditarum Deus habet providentiam circa beatitudinem, atque adeò apud se rationem habet mediorum, quibus pervenire possint in vitam æternam, cum proposito eundem ordinem ad rationem prædestinationis, quæ solum est cõparatione creaturarum, quæ vitam æternam consequentur, per particulam illam, quibus prævidet creaturam rationalem perducendam in vitam æternam. Commodius verò ea adhibetur: quoniam, ut videbimus, ex sola præscientia, qua Deus prævidet eum, cui ea media vult, quibus reddatur prædestinatus, perventurum in vitam æternam (qui tamè, si vellet, posset ea negligere, eis abuti, nec ad vitam pervenire) totam suam certitudinem habet diuina prædestinatio. Atque ex hoc capite conciliabimus facilè illius certitudinem cum nostri arbitrij liber-

Prædestinatio pars subiecta diuinæ providentiæ.

tate. Dixi: prædestinationem modò ex parte obiecti spectetur, esse quasi partem subiectam diuinæ providentiæ: quoniam prædestinatio & providentia in Deo idem prorsus actus est tam ex parte intellectus, quam ex parte voluntatis: at tamen actus ille, ut habet rationem prædestinationis, respicit pauciora obiecta, quam respiciat, ut habet rationem providentiæ: respectusque illi rationis sunt, ut ex dictis quæst. 14. artic. 15. & q. 19. manifestum est.

Ex dictis patet, prædestinationem formaliter esse in Deo, atque adeò esse æternam: ab ea verò eos homines & Angelos, qui prædestinati dicuntur, denominatione extrinseca dici tales: sicut denominatione etiam extrinseca à Deo cogniti, & dilecti dicuntur. Exequutio verò, effectusve diuinæ prædestinationis, ut vocatio, iustificatio, &c. ex tempore fiunt, & vel in ipsis prædestinatis, vel in rebus aliis creatis existunt, qualia sunt miracula, & alia media extrinseca, quibus prædestinatus ad vitam æternam consequendam iuuatur. Quò fit, ut prædestinatio formaliter nihil in prædestinatis ponat, in quibus ponit effectus tempore à Deo præstituto.

Prædestinatio est in Deo executio illius in prædestinatis.

DISPUTATIO II.

Verum prædestinatio præcipuè sit actus intellectus an voluntatis.

DVo examinanda nobis restant circa prædestinationem. Vnum, utrum ex potius in actu intellectus, quam voluntatis, constituenda sit, quod hoc loco disputandum est. Alterum, circa executionem, effectusve suos, quoniam illi sint, id quod disputatione sequenti præstandum erit.

Quod ergo ad primum attinet. Licet Doctores conveniant, ad diuinam prædestinationem necessarium esse, tam actum diuini intellectus, quo præconcipiat media, quibus prævidet prædestinatum in vitam æternam perventurum, quam actum voluntatis, quo eligat, statuatque conferre ei talia media: dubitant tamè, num prædestinatio significet utrumque actum, an alterum tantum: quòd si utrumque, quem præcipuè.

Prædestinatio actum intellectus, & voluntatis diuinæ requirit.

Scorus in 1. dist. 40. prædestinationis nomine affirmat significari solum actum voluntatis. Addit tamen, posse etiam dici, significari actum intellectus, innuendo actum voluntatis. D. Bonaventura eadem dist. artic. 1. quæst. 2. præcipuè significari ait actum voluntatis.

Seci & Bonaventura opinio.

Suaderi potest hæc opinio primò. Quoniam in Scripturis sanctis prædestinatio appellatur electio, propositum, ac dilectio: vnde Matth. 22. *Multi sunt vocati, pauci verò electi.* Ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso, prædestinavit nos secundum propositum voluntatis sue.* Ad Roman. 9. *Iacob dilexi, Esau autem odio habui:* porrò electio, propositum, ac dilectio, actus sunt voluntatis.

Suademus primò.

Secundò, quoniam prædestinatio includit finis assecutionem, estque causa efficax mediorum & finis: cum ergo causa proxima rerum sit diuina voluntas: fit, ut prædestinatio in actu voluntatis diuinæ posita sit.

Secundò.

Statuenda est nihilominus hæc conclusio. Prædestinatio utrumque actum coniunctim significat, præcipuè tamè actum intellectus. Prior pars probatur ex definitione ipsa prædestinationis, quæ utrumque includit, rationem videlicet, seu conceptionem mediorum quibus Deus prævidet perventurum aliquem in vitam æternam, & propositum seu voluntatem talia conferendi, per quam ratio præ-

Prædestinatio cum actum intellectus, & voluntatis coniunctim significat, præcipuè tamè actum intellectus.

destinationis completur. Posterior verò pars probatur, quoniam præordinare siue præfinire, quod verbo *prædestino*, significatur, actus est rationis, siue intellectus, coniunctus cum actu voluntatis, per quem completur. Vnde ab actu intellectus desumitur nomen: quippe cum ordo rerum in suos fines ab intellectu tamquam proprius effectus emanet: qua ratione à multis dicitur prædestinatio significare actum intellectus, & innuere actum voluntatis: quod non sic est accipiendū, quasi intrinsecè eum non includat. Atque hoc modo intelligendus est D. Thomas hoc loco, dum, definiens prædestinationem esse rationem transmissionis aut ordinis creaturæ rationalis in vitam æternam, docensque esse quasi partem diuinæ providentiæ subiectam, affirmat prædestinationem actum esse præcipuè intellectus. Id quod etiam dicitur q. 6. de verit. art. 1. docent Durandus, & Gabriel in 1. d. 40. q. 1. & plerique alij. Confirmari potest eadem pars conclusionis, tū quia prædestinatio pars est diuinæ providentiæ quasi subiecta: providere autem præcipuè ad intellectum pertinet: tum etiam, quia prædestinari aliquem, & in libro vitæ conscribi, ad eandem pertinet potentiam: liber autem vitæ intellectum diuinum præcipuè significat.

Non desunt, qui existiment, prædestinationem compleri quidem per actum voluntatis, quo, excogitata per intellectum ratione mediorum, quibus aliquis prævidetur peruenturus in vitam æternam (quem actum præcipuè significat prædestinatio) Deus voluntate proponit, ac statuit talia media conferre: ac dicunt, tam ante hunc voluntatis actum, quam ante illum alium intellectus diuini, existisse alium actum voluntatis, quo Deus voluntate absoluta elegit, quos voluit ad beatitudinem, volendoque eis ipsam beatitudinis bonum, prius dilexisse eos, posteriori verò, nostro intelligendi more, ad beatitudinem prædestinasse. Etenim volitio finis, ut putant, nostro intelligendi more præcedit excogitationem, ac volitionem mediorum in finem: in his verò duobus posterioribus actibus ratio tota prædestinationis comparatione finis beatitudinis posita est.

Verū cum Deum prævidere media, quibus quisque perveniat ad beatitudinem, ex hypothesi, quod in hoc vel in illo ordine rerum collocandus sit, non pertineat ad scientiam liberā, sed ad illam mediam inter liberam, & merè naturalem, quæ omnem liberum actum voluntatis antecedit, ut q. 14. art. 1. ostensum est: fit, ut ratio mediorum ad finem cuiusque prædestinati, atque adeo id, quod prædestinatio cuiusque dicit ex parte intellectus diuini, non sit posterior electione eiusdem ad beatitudinem, quæ in Deo libera omnino est. Quo loco animadvertendum est, Theologos ita cum Scripturis sanctis in Deo consilium constituere, ut imperfectionem omnem ab eo secludant: non secluditur verò, si dicamus, Deum, post liberam finis volitionem, media ad finis propositi assequutionem quærere, & inuestigare. Ex imperfectione namque nostri intellectus oritur, ut consultatio de mediis posterior sit volitione finis, quatenus neque media, neque mediorum exitus, ante volitionem finis comprehenditur. Apud Deum verò longè aliter sese res habet, in quo tota ratio, tam agibilibus, quam factibilibus, liberum omnem actum voluntatis antecedit. Quare ex eo quod homines post volitionem finis inquirere, & consultare soleant de mediis ad finem comparandum efficac argumentum non est, ut idem de Deo philosophemur, idque, quod in nobis imperfectio est illi tribuamus.

A Præterea art. 5. ostendimus, Deum non alia ratione prædestinatos in vitam æternam elegerit, quam complacendo sibi in mediis, ac sine ipso beatorum præiudicis præcognoscendo enim, per quæ media peruenturi essent re ipsa in vitam æternam, & beatitudinem ipsis, & non nisi ut per talia media beati euaderent, exoptavit. *Elegit nos*, ait Paulus ad Ephes. 1. in ipso, hoc est, in Christo: Christus autem medium est prædestinationis nostræ: neque aliter in Christo nos elegit, quam expetendo nobis merita Christi, cæteraque dona inde profecta, quibus prævidebat nos in vitam æternam peruenturos. Enimverò si cum Damasceno, & communi Patrum sententia, imò cum Scripturis ipsis, indubitanter tenendum est, Deum omnes homines creasse in vitam æternam, verèque, & non fictè, omnibus beatitudinem voluntate antecedente, seu conditionata, si per eos non staret, exoptasse, ut q. 19. art. 6. latè ostensum est, non potest contrarium affirmari: quod art. 5. ostendimus.

Electio non antecessit prædestinationem.

Christus est mediū prædestinationis nostræ.

B Alij affirmant, actum intellectus, quem diuina prædestinatio includit, non esse iudicium, seu intuitum, quo Deus prævidet modum, & media quibus quisque prædestinatus peruenturus est in vitam æternam: sed esse imperium diuini intellectus per modum legis ac præcepti, quo præcipit ipsam prædestinati ordinationem in vitam æternam, qui actus liber est, & per verbum imperativi modi exprimitur: supponitque actum liberum voluntatis, à quo intellectus applicatur, & mouetur ad eum eliciendum. Quæ sententia videtur Diui Thomæ in hac q. art. 4. iunctis iis, quæ de imperio intellectus 1. 2. q. 17. art. 1. tradit.

Aliorū quorundam sententia.

C Confirmant autem illam, quoniam providentia & prædestinatio, quoad id quod ex parte intellectus diuini dicit, est notitia perfectè practica: talis autem, inquit, non est intuitus ille atque iudicium diuinum, sed est imperium diuini intellectus.

Confirm.

Hæc tamen sententia mihi numquam placuit. In primis enim, ut 1. 2. loco citato satis, ni fallor, ostendimus, necessarius non est imperandi actus à prudentia monastica elicitus, ut quis, vel propria voluntati, vel membris, facultative suæ ex quocumque imperet, siue electionem medijs, siue usum illius ad finem comparandum: sed satis est iudicium, quo intellectus cognoscit media, aptitudinemque singulorum ad finem, quæve eorum magis expediant ut voluntas sine alio imperio intellectus, eligat, quod maluerit, moueatque membra, facultatemve exequutricem ad operationem: eodemque modo satis est ex arte cognoscere, qualis modus tenendus sit in quaque re fabricanda, ut voluntas, absque alio imperio intellectus, moveat membra, cæteraque instrumenta ad conficiendum artefactum. Præter alias verò rationes, quibus id eo loco ostendimus, adducebamur in hanc sententiam: tum quia superfluous est huiusmodi actus: tum vel maxime experientia ipsa propria cuiusque nostrum.

Prædestinatio ex parte diuini intellectus non dicit imperium, sed iudicium, & intuitum mediorum in finem.

D Ibidem quoque exposuimus testimonia Aristotelis 6. Ethicorum cap. 9. 10. vnde D. Thomas videtur morus, ut eiusmodi actum constitueret. Dixi, non opus esse tali actu imperij à prudentia monastica elicitio ad functionem propriorum membrorum, ac facultatum: quia prudentia œconomica, ac politica, actum necessario eliciunt, cum quid observandum, exequendumve sit: alij præcipitur. Etenim leges ac præcepta, quibus alios moderamur, ac monemus, actus imperijque sunt intellectus, quæ vocibus, ac scriptis, ut propriis signis, exprimitur. Quod si mente vicissim (ut de Angelis

Imperium intellectus quid sit lex & præceptum alijs, ex civili & œconomica prudentia profectum, concedendum est.

Bb à multis

à multis dicitur) confabulari possemus, in mente ipsa imperantis cerneretur.

Deinde verò, quod ad Deum optimum maximum artinet, potest sententia illa impugnari. Primo, quoniam ut Deus efficaciter velit, vel media, quibus prouidet prædestinatum peruenitur in vitam æternam, vel effectus alios suæ prouidentiae, factis est iudicium, quo intuetur accommodatione eorum ad finem: ut item, quod ita fieret, factis est volitio diuina efficax: ergo illis duobus actibus integrè & perfectè cõpletur ratio prædestinationis aut prouidentiae. Superflueque ponitur in Deo actus voluntatis, quo, post iudicium illud, volũtas liberè moueat intellectum ad eliciendum actum imperandi, vel circa suam volitionem mediorum ad finem, vel circa executionem, ac existẽtiam mediorum, ut ab ipso met Deo efficienter emanent: maxime cum eadem ratione, qua voluntas diuina sine prauio aho imperio intellectus posset velle ipsum actum imperandi liberum (alioquin, vel Deus nihil omnino veller, vel daretur infinitus processus, tum in voluntatibus quibus actus imperandi veller, tum in ipsis imperandi actibus) possit etiam velle res alias. Secundo, quoniam ut D. Thomas q. 14. art. 8. affirmat, docetque communis Theologorum sententia, noticia sola diuini intellectus non est causa rerum, sed indiget determinatione libera voluntatis, quã quod intelligitur, fit volitum: ergo nostro intelligendi more cum fundamento in re, nec ars, nec vlla alia noticia diuini intellectus, est proximum principium rerum, sed solum id habet diuina volitio efficax, qua talis noticia determinatur: quò fit, ut imperium diuini intellectus non sit proximum principium rerum, ac proinde neque rationem prouidentiae, neque prædestinationis compleat. Cum ergo ut Deus efficaciter possit velle res, factis esse videatur cognitio earum, atque accommodationis quarundam ad alias: quandoquidem Deum cum ea sola noticia non posse velle ut res sint, derogare videatur diuinæ potentiae ac perfectioni: in eòque quod velle possit, nulla cernatur contradictio: fit, ut nec prædestinatio, nec prouidentia imperium diuini intellectus includat. Quando ergo Gen. 1. dicitur, Dixit Deus fiat lux, & facta est lux. & Psalm. 32. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt: sermo est metaphoricus, quo subesse omnia diuinæ voluntati ac potentiae exprimitur, eique agenti per intellectum & voluntatem omnia, etiam quæ cognitione carent, quasi ad nutum obedire: perinde atque ille alius sermo ad Romanos 4. Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, metaphoricus etiam est.

Explicatur aliqua sacra scriptura loca.

Confirmatio contraria sententia diluitur.

Ad primum Scoti respondetur.

Ad confirmationem contrariæ sententiæ negandum est, iudicium ac intuitum, quo Deus prouidet modum, & media, quibus aliquis perducendus est in vitam æternam, vel aliquid aliud est faciendum, non esse notitiam perfectissimè practicam.

Superest respondeamus ad argumenta, quibus opinio Scoti, & D. Bonauenturæ confirmata est. Ad primum enim negandum est, prædestinationem in Scripturis sanctis appellari electionem, propositum aut dilectionem. Licet enim prædestinati dicantur electi, & dilecti: eò quòd prædestinatio electionem in vitam æternam, atque dilectionem adiunctam habeat: inde tamen non sequitur, prædestinationem in Scripturis sanctis appellari electionem vel dilectionem. Fieri namque optimè potest, ut quæ coniuncta sunt adinuicem, variis nominibus significentur, & singula, concretè sumpta, de eodem sup-

posito prædicentur. Ex eo autem, quòd prædestinati simus secundum propositum voluntatis diuinæ, non sequitur propositum illud esse integram prædestinationem, sed ad eam esse necessarium, eamque complere.

Secundum verò argumentum solum probat, in prædestinatione includi actum voluntatis diuinæ, quò Deus efficaciter vult, quantum ex se est, conferre ea media quibus prouidet prædestinatum ad ultimum dependet à libero suo arbitrio peruenitur in vitam æternam. Quare actus ille voluntatis diuinæ, neque tota causa est effectuum omnium prædestinationis, cum multi ab influxu libero arbitrij pendeant, neque necessitent vllam creato arbitrio inferri, ut art. 5. ostendimus.

Ad secundum.

DISPUTATIO III.

Quid nomine effectus prædestinationis comprehendatur.

Quod ad executionem prædestinationis artinet, dubium est: vitrum nomine effectuum prædestinationis, intelligantur solum illi, qui supernaturales, finique supernaturali in suo ordine & gradu congruentes sunt, atque adeò ad ordinem gratiæ dicuntur pertinere, de quibus in Concordia q. 14. art. 13. à disp. 8. & rursus à 35. latè dictum est: an verò vniuersim omnes, qui ad vitam æternam consequendam, aut incrementum illius aliquo modo conferunt.

Breuitè dicendum est: In primis comprehendendi eos omnes, qui ad ordinem gratiæ pertinent, atque etiam vitam ipsam æternam, ad quam cetera dona gratiæ tanquam ad finem ordinantur. Hos verò omnes, ut præcipuos, comprehendit Paulus ad Rom. 8. ubi effectus prædestinationis explicat illis verbis: Quos prædestinauit, hos & vocauit (per auxilia videlicet gratiæ præuenientis & excitantis, de quibus disputatiõibus citatis dictum est: tamen vocationem externam per prædicationem, exempla, flagella & alia, de qua vocatione ibidem dictum est non videatur excludere) quos autem vocauit, hos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & glorificauit. Porro gloria, licet finis sit, ad quem prædestinatio cetera omnia, quorum est ratio, dirigit: id tamen non tollit, quin effectus sit prædestinationis. Prouidentia namque causa est eius finis, quem per media intendit, ac efficit, licet sit ratio mediorum ad finem.

Explicatio quaesiti.

Dicendum est deinde, omnia vniuersim nomine effectuum prædestinationis comprehendendi, quæ ad vitam æternam, incrementumve illius aliquo modo conferunt: de quorum numero sunt, complexio ad probitatem apta, bona educatio, aliorum orationes. Imò & mors ipsa, cum potius vno tempore, quam alio contingit: Quod probari potest, tum quia, ut ad Rom. 8. autor est Paulus, Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum: tum vel maxime, quoniam dona gratiæ pendunt sepe ex euismodi aliis mediis. Quòd item aliquis è vira decedat in gratia, atque adeò sit prædestinatus, interdum pendet ex eo, quòd ei citius vel tardius suprema dies adueniat, iuxta illud Sap. 4. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne scilicet deciperet animum illius: placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum: ergo ea omnia inter effectus prædestinationis numeranda sunt.

Porro duo necessaria sunt, ut aliquid effectus sit prædestinationis. Vnum est, ut illud sit à Deo: quod enim à Deo non est, esse nequit effectus prædestinationis.

Ut aliquid sit effectus prædestinationis, requiritur.

peccata non possunt esse effectus praedestinationis.

destinationis: quippe cum praedestinatio sit ipsemet Deus. Quod sit, ut peccata dici non possint effectus praedestinationis, cum a Deo esse non possint: tamen occasio saepe sint, ut aliquis beatitudinem, incrementumve illius consequatur. Permissio vero peccatorum, cum a Deo sit, & interdum cedat in commodum ipsius peccantis, cum inde humilior, cautior, & feruentior resurgit, & interdum in aliorum utilitatem, bene potest esse effectus praedestinationis. Alterum est, ut conferat ad beatitudinem, incrementumve illius re ipsa assequendum, vel sit beatitudo ipsa. Cum enim praedestinatio solum sit comparatione eorum, qui vitam aeternam consequentur, esto effectus aliquis sit a Deo, atque is sit gratia gratum faciens, si tamen eo quis peruenturus non est in vitam aeternam, poterit effectus providentiae, qua a Deo in vitam aeternam dirigitur, non tamen praedestinationis, quae nulla est comparatione eius, qui tali effectu a Deo adiuvatur: quandoquidem supremam felicitatem sua culpa non assequetur.

ARTICVLVS III.

Quid sit reprobatio.

Reprobatio qui modo ap reprobationi opponitur. Approbatio qua ratione peccata ad intellectionem.

Reprobatio approbationi opponitur, non quocumque modo sed tamquam reiectio rei minima apta, exclusione illius ab eo, ad quod, dum res aliqua approbatur, quasi digna admititur. Porro approbatio ad intellectum spectat: est enim iudicium mentis, quo aliquid iudicatur verum, bonum, dignum, aut aptum accommodatumve ad aliquid. Quoniam vero dum alicui rei assensum praebemus, illam tamquam veram admittimus, acceptamus, ac approbamus: Augustinus lib. 1. contra Academicos cap. 4. & in Enchirid. cap. 17. definit errorem, esse falsi pro vero approbationem. Licet autem approbatio interdum in solo mentis iudicio sistat, saepe tamen includit etiam actum voluntatis, quo res aliqua ad id eligitur, & acceptatur, ad quod mentis iudicio approbatur. Idque praesertim, quando approbatio est ad eum finem, qui non solum finis, sed etiam praemij, pro qualitate meritum conferendi, rationem habet.

Error quid.

Quia ergo hoc loco solum nobis est sermo de approbatione ac reprobatione creaturarum mente praeditarum in comparatione beatitudinis, finis ac praemij eidem propositi, ut pro qualitate meritum aut de meritum, vel illis, tamquam dignis, reddatur, vel, tamquam eo indignis, denegetur, ac proinde iusta sententia adigantur supplicii aeternis, in hunc modum utramque possumus definire. Approbatio, est iudicium aeternum, quo creatura rationalis felicitate sempiterna a Deo digna iudicatur, cum proposito absoluto ea de causa futurae remunerationis. Reprobatio vero, iudicium est aeternum quo creatura rationalis a Deo indigna iudicatur vita aeterna, dignaque, quae aeterna poena puniatur, cum proposito eam perpetuo excludendi a regno caelesti, aut simul etiam puniendi cruciatibus aeternis, poenae sensus, prout fuerint illius peccata.

Approbatio hinc quid sit. Reprobatio quid.

Hinc iam facile erit intelligere, reprobationem non opponi directo praedestinationi, sed approbationi, quae nostro intelligendi more in Deo praedestinatione posterior est. Etenim, qui praedestinetur, non ponitur prius natura dignus vita aeterna, ut praedestinetur: sed per praedestinationem constituit Deus illi media conferre, quibus dignus

Reprobatio non opponi dicitur praedestinationi.

A fiat vita aeterna: vnde ante praedestinationem non praevidebatur futurus dignus vita aeterna, nisi ex hypothesi, si Deus eum vellet ita praedestinare, eo autem ipso quod Deus illum praedestinat, constituit illi conferre media, quibus perveniet in vitam aeternam, praevidet illum absolute & absque vlla hypothesi, futurum dignum vita aeterna, atque ut talem eum ad vitam aeternam approbat.

Electio duplex in Deo consideranda.

Duplex ergo electio est in Deo meditanda. Vna, de qua loquitur Paulus ad Ephesios 1. qua ante mundi constitutionem elegit nos in Christo, non quia eramus sancti, sed ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in caritate, quod non est aliud, quam ob merita Christi media nobis voluisse conferre, quibus sancti essemus, & immaculati in conspectu eius in caritate, talisque in fine vitae reperiremur: at hoc nihil est aliud, quam praedestinasse nos in Christo. Vnde continuo subiungit: Qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis suae, in laudem gloriae gratiae suae, in qua gratificavit nos in dilecto Filio suo, in quo etiam nos sorte vocati sumus, praedestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae. Alia electio meditanda est, quae tamquam iam ex misericordia ac donis suis dignos effectus vita aeterna, nos ut tales acceptat eamque tamquam dignis nobis tribuere statuit. In iudicio ergo, quo tales nos iudicat, & in acceptione, ac proposito vitam aeternam nobis, ut dignis conferendi, posita est ratio approbationis, quae exprimeretur sententia illa Christi in die iudicij, Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi: Esurivi enim, & dedistis mihi manducare, &c. Tamquam rationem enim quare praedestinati potius, quam reprobi, regnum caeleste experierit, tribuatque, reddit Christus Dominus ipsa opera, quae per diuinam gratiam iusti praestiterunt, quae tamen reprobi neglexerunt.

B **C** **D** Reicienda est ergo sententia Durandi in d. 40. q. 2. qui cum nobiscum consentiat, reprobationem opponi approbationi, & nihilominus existimet approbationem esse electionem, ait tamen, per electionem, cui reprobatio opponitur, praedestinos in vitam aeternam a Deo eligi, antequam praedestinetur. Purat enim Deum prius eligere ad beatitudinem, eosque voluntate absoluta beatitudine donare, indeque moveri ad inquirendum de medijs, quibus in finem propositum eos praedestinet. Quae sententia, non solum quatenus constituit electionem in vitam aeternam ante praedestinationem, sed etiam quatenus affirmat, tali electioni directo opponi reprobationem, quorumdam aliorum etiam est, ut mox dicemus. Verum tamen, neque talis electio est admittenda, ut art. 5. ostendemus, neque si admittenda esset, illi directo opponeretur reprobatio, ut diximus, fieri que iam magis manifestum.

Matth. 25.

Dur. sententia refellitur.

Dices tamen, si praedestinationi non opponitur directo reprobatio, quid ergo illi opponitur? Respondendum est contradictorie opponi ei, non praedestinationem, seu non esse praedestinati, nec opus est reperiri actum in Deo, qui illi quasi contrarie opponatur. Ratio est, quoniam non sicut Deus per praedestinationem causa est nostrae salutis, ita per aliquem suum actum, aut aliqua alia ratione, causa est nostri interitus, & perditionis, sed nos soli peccando perditionis nostrae causa sumus, iuxta illud Osee 13. Perditio tua ex te Israel: tantummodo in me auxilium tuum. Quia ergo media, per quae in vitam aeternam perducimur, a Deo per praedestinationem nobis sunt volita, atque donata: peccata

Obiectio.

Solutio.

Praedestinationi cur nullus actus dicitur contrarie opponatur.

verum